

Placering av vårdtagare samt ordinarie och utökade hygienrutiner – vårdhygieniska aspekter

Innehåll

Placering av vårdtagare samt ordinarie och utökade hygienrutiner – vårdhygieniska aspekter.....	1
Syfte och omfattning.....	2
Bakgrund.....	2
Risk för smittspridning.....	2
Definitioner av begrepp.....	3
Kontaktuppgifter Vårdhygien.....	3
Avsnitt 1: Placering av vårdtagare.....	4
Placering på akutmottagning samt öppenvårdsmottagning.....	4
Placering inom slutenvård och avdelning för korttidsvård.....	5
Placering kommunal vård och omsorg utom avdelning för korttidsvård.....	5
Riskfaktorer.....	6
Smittämnen.....	6
Skyddsisolering.....	7
Avsnitt 2: Ordinarie och utökade hygienrutiner.....	8
Ordinarie hygienrutiner.....	8
Utökade hygienrutiner.....	10
Dokumenthistorik.....	11
Bilaga 1: Behov av enkelrum med eget hygienutrymme utifrån riskfaktorer och smittämnen.....	13

Syfte och omfattning

Dokumentet beskriver rutiner som syftar till att hindra smittspridning i vård och omsorg och som är gemensamma för flera smittämnen. Dokumentet gäller för Region Uppsalas vårdförvaltningar, privata vårdgivare samt kommunal vård och omsorg. Vårdtagare används som gemensamt begrepp för patienter och brukare.

Rutinerna gäller för samtliga vårdnivåer när inget annat anges. Om särskilda rutiner gäller för en viss vårdform, till exempel slutenvård, öppenvård eller kommunal vård och omsorg, så specificeras det.

Dokumentet anger vilka vårdtagare som utifrån vårdhygieniska ställningstaganden ska prioriteras för enkelrum och vilka hygienrutiner som gäller, se [Avsnitt 1: Placering av vårdtagare](#) och [Avsnitt 2: Ordinarie och utökade hygienrutiner](#).

Det kan finnas andra icke-vårdhygieniska anledningar till att placering på enkelrum är nödvändig.

Dokumentet gäller inte för högsmittsam allvarlig infektion, exempelvis viral hemorragisk feber. Se: [Handläggning vid misstänkt högsmittsam allvarlig infektion \(HSAI\) vid Akademiska sjukhuset, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).

Bakgrund

Risk för smittspridning

I all vård ska risken för smittspridning minskas till en sådan nivå att vårdtagare och personal inte blir infekterade eller koloniserade av smittämnen från medvårdtagare, personal eller omgivningen.

Risk för smittspridning kan ses utifrån olika perspektiv:

- Beteende och smittsamhet. Smittsamheten ökar med antalet vårdtagarbundna riskfaktorer som inte kan åtgärdas. Vissa smittämnen överförs särskilt lätt till andra.
- Mottaglighet hos medvårdtagare för smitta. Mottagligheten ökar hos personer med nedsatt immunförsvar, hos nyopererade och vid pågående antibiotikabehandling.
- Risk utifrån enhetens förutsättningar. Risken ökar vid bristande följsamhet till basala hygienrutiner, begränsningar gällande lokaler och personal och i verksamheter där personalen har tät kontakt med vårdtagare, så som vid intensivvård.

Se även information i Vårdhandboken:

- [Smitta och smittspridning - Översikt \(Vardhandboken.se\)](#).
- [Smittvägar \(Vardhandboken.se\)](#).

Placering av vårdtagare samt ordinarie och utökade hygienrutiner – vårdhygieniska aspekter

Sidan 2 av 14

DocPlus-ID: DocPlusSTYR-30532

Version: 1

Handlingstyp: Instruktion/Rutin

Bedömning av enkelrumsbehov och hygienrutiner

Baserat på risken för smittspridning görs en bedömning för varje vårdtagare om ett behov av enkelrum och utökade hygienrutiner finns. Vid bedömningen tas hänsyn till förekomst av vårdtagarbundna riskfaktorer, om dessa är åtgärdade, mottaglighet hos medvårdtagare samt förekomst eller misstanke om specifika smittämnen.

Detta dokument är ett stöd i bedömningen tillsammans med styrande dokument för respektive smittämne. Bedömning görs vid samtliga vårdkontakter och vid förändrade förutsättningar under pågående vård.

När det inte finns förutsättningar att följa gällande hygienrutiner eller då behovet av enkelrum överstiger tillgången, så tvingas verksamheten till prioriteringar. Prioriteringen innebär ett risktagande och det går inte att göra några generella ställningstaganden till hur den ska gå till. Kontakta Vårdhygien för rådgivning. Riskfaktorer ska åtgärdas så långt det är möjligt för att minska risken för smittspridning mellan vårdtagare.

Definitioner av begrepp

Hygienrutiner = vårdrutiner som syftar till att minska risken för smittspridning.

Riskfaktor = vårdtagarbundna egenskaper som ökar risken för smittspridning oavsett om ett känt smittämne påvisats. Risken ökar genom att vårdtagarens omgivning i högre grad förorenas av sekret, urin, avföring eller hudflagor.

Riskfaktor som åtgärdats = den vårdtagarbundna riskfaktorn leder inte till en ökad förorening av vårdtagarens omgivning och därmed heller inte till en ökad risk för smittspridning.

Smittämne = mikroorganismer som kan framkalla infektioner hos människor.

Kontaktuppgifter Vårdhygien

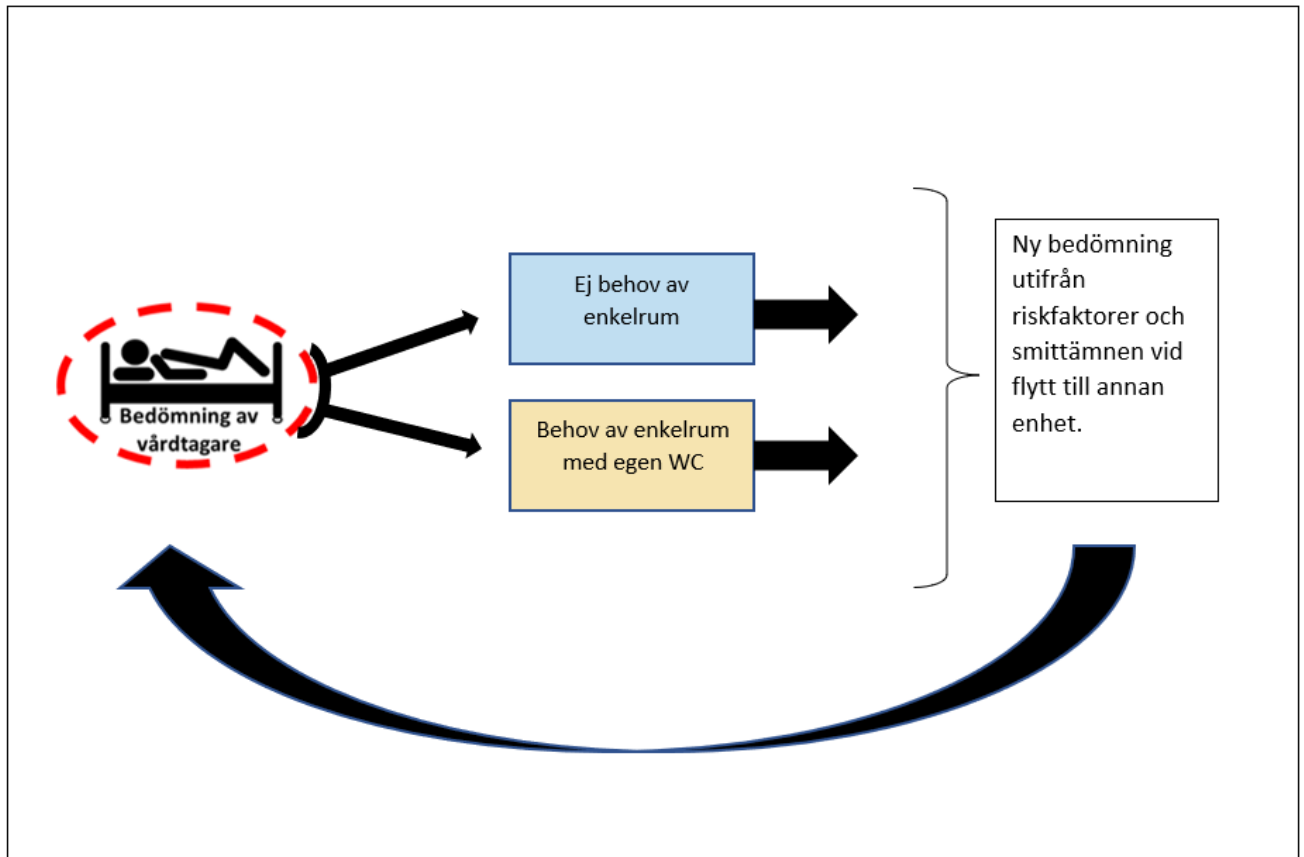
Telefonnummer vardagar kl. 08.00 - 16.00: 018-611 39 02.

Funktionsbrevlåda: vardhygien@akademiska.se.

Vårdhygiens hemsida: [Vårdhygien \(akademiska.se\)](http://Vardhygien.akademiska.se).

Avsnitt 1: Placering av vårdtagare

Det här avsnittet anger vilka vårdtagare som utifrån vårdhygieniska ställningstaganden ska prioriteras för enkelrum. Bedömningen av enkelrumsbehov görs återkommande och baseras på förekomst av riskfaktorer, smittämnen och behov av skyddsisolering. Mer information ges under rubrikerna i detta avsnitt.

Figur 1. Bedömning av enkelrumsbehov görs för varje vårdtagare och vid förändring av riskfaktorer eller vid flytt till annan enhet.

Placering på akutmottagning samt öppenvårdsmottagning

Vid förekomst av riskfaktor som inte är åtgärdad eller vid utökade hygienrutiner tas vårdtagaren direkt in på undersökningsrum och vårdas avskilt under besöket, se även rubrik nedan: [Gemensamma utrymmen, väntrum mm.](#)

Placering inom slutenvård och avdelning för korttidsvård

Vid förekomst av riskfaktor som inte är åtgärdad eller om smittämne enligt nedan misstänks eller påvisats vårdas vårdtagaren på enkelrum med eget hygienutrymme. Se även bilaga 1 för stöd.

Om hygienutrymmet måste användas av andra vårdtagare ska kontaktytor rengöras och desinfekteras med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med rengörande effekt mellan varje användning.

Vid luftburen smitta och behov av skyddsisolering

Vid misstänkt eller påvisad luftburen smitta (vattkoppor, mässling, tuberkulos) krävs vård på isoleringsrum för luftburen smitta. Vid skyddsisolering krävs vård på rum för skyddsisolering.

Rum för detta på Akademiska sjukhuset är märkta enligt följande (OBS! Pågående projekt, skyltar finns inte överallt än):

- Isoleringsrum för luftburen smitta. I väggar och tak finns det tätskikt som ej får punkteras. Kontakta Teknikförvaltare bygg innan åtgärd.
- Isoleringsrum för luftburen smitta och för skyddsisolerad patient. I väggar och tak finns det tätskikt som ej får punkteras. Kontakta Teknikförvaltare bygg innan åtgärd.
- Rum för skyddsisolering, ej för luftburen smitta.

Se även rubrik om [Skyddsisolering](#) nedan.

Övervakningsplats, intensiv- och intermediärvård

Inom övervaknings- och intensivvårdsverksamhet är tillgången till enkelrum starkt begränsad. Enkelrum bör prioriteras för vårdtagare med karbapenemresistent bakterie. Vårdtagare med luftburen smitta vårdas alltid på isoleringsrum för luftburen smitta.

Placering kommunal vård och omsorg utom avdelning för korttidsvård

Vid förekomst av riskfaktor som inte är åtgärdad eller om smittämne enligt nedan misstänks eller påvisats bor vårdtagaren i eget rum eller lägenhet med egen toalett. Se även bilaga 1 för stöd.

Placering av vårdtagare samt ordinarie och utökade hygienrutiner – vårdhygieniska aspekter

Sidan 5 av 14

DocPlus-ID: DocPlusSTYR-30532

Version: 1

Handlingstyp: Instruktion/Rutin

För vårdtagare med bärarskap eller infektion med resistenta bakterier är grundregeln att vårdtagaren kan delta i aktiviteter, måltider och vistas i gemensamma utrymmen på samma sätt som andra vårdtagare även om utökade hygienrutiner gäller i övrigt. En förutsättning för det är att riskfaktorer åtgärdas så långt det är möjligt och att vårdtagaren ges stöd med den egna hygien.

Vårdtagare med luftburen smitta vårdas alltid i eget rum och dörren ska hållas stängd.

Riskfaktorer

Riskfaktorer definieras i denna rutin som vårdtagarbundna egenskaper som ökar risken för smittspridning oavsett om ett känt smittämne påvisats. Risken ökar genom att vårdtagarens omgivning i högre grad förorenas av sekret, urin, avföring eller hudflagor.

I de flesta fall kan en riskfaktor åtgärdas genom att ordinarie rutiner för till exempel hantering av urinkateter och såromläggning följs.

Exempel vårdtagare med sår: den ökade risken för smittspridning, det vill säga riskfaktorn hudskada, anses vara åtgärdad när såret är väl omlagt med rent, täckande förband och att vårdtagaren har en god handhygien.

Om en riskfaktor inte kan åtgärdas, det vill säga att en ökad risk för att vårdtagarens omgivning förorenas kvarstår, så är vård i enkelrum med eget hygienutrymme en åtgärd för att minska risken för smitta till andra vårdtagare.

Med vårdtagarbundna riskfaktorer för smittspridning avses:

- Kognitiv svikt med försämrad personlig hygien.
- Avförings- eller urininkontinens.
- Uretrakateter.
- Bukdränage, stomi eller PEG.
- Hudskador, så som:
 - Kroniska omlägningskrävande sår.
 - Sårinfektion.
 - Utbredda eksem.
- Trakeostoma.
- Kraftig hosta och nysningar.

Smittämnen

Vissa smittämnen är särskilt smittsamma, sjukdomsframkallande (virulenta) eller svårbehandlade. När dessa smittämnen misstänks eller påvisats rekommenderas vård i enkelrum så länge smittsamhet föreligger:

- Vid (MRB) bärarskap eller pågående infektion, [Multiresistenta bakterier - Vårdhygieniska aspekter, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).
 - MRSA.
 - VRE.
 - Tarmbakterier som bildar ESBL-CARBA.
 - Karbapenemresistenta tarmbakterier, Acinetobacter baumannii och Pseudomonas aeruginosa.
 - Efter utlandsvård eller annan anledning till screening, i väntan på provsvar se [Screening av resistent bakterier, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).
- Vid pågående infektion vid vård inom VO Kvinnosjukvård se [Grupp A streptokocker, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).
- [Luftvägsinfektioner, Region Uppsala.se\(pdf\)](#): pågående infektion samt i vissa fall efter känd exposition.
 - Covid-19.
 - Influensa.
 - RS-virus.
 - Övriga luftvägsvirus.
 - Mycoplasma.
 - Kikhosta.
- Magsjuka (gastroenterit): kräkningar och/eller diarré samt pågående infektion.
 - [Virusorsakad magsjuka, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).
 - Bakterieorsakad magsjuka: Campylobacter, Salmonella, Shigella.
 - [Clostridiodes difficile, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).
- Luftburen smitta: hudutslag och feber av okänd orsak samt pågående infektion.
 - [Vattkoppor, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).
 - [Mässling, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).
 - [Tuberkulos, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).

Skyddsisolering

På grund av stor mottaglighet för infektioner ska vårdtagare med cytostatikainducerad eller kronisk neutropeni vårdas i enkelrum.

Vård på särskilt enkelrum med HEPA-filtrerad tilluft och anpassad ventilation kan behövas för att skydda mot smittämnen (främst mögelsporer) som sprids via luft, för mer information se:

- [Skyddsisolering SOP, HEM 13897, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).
- [Skyddsisolering GRÖN under och efter HSCT på barnavdelningen för blod och tumörsjukdomar BOTbarn 18384, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).
- [Vård vid skyddsisolering 30F, Region Uppsala.se\(pdf\)](#).

Avsnitt 2: Ordinarie och utökade hygienrutiner

Avsnittet anger ordinarie och utökade hygienrutiner. De ordinarie hygienrutinerna ska användas vid all vård. De utökade hygienrutinerna är ett tillägg till ordinarie hygienrutiner och ska användas då risken för smittspridning är förhöjd.

Ordinarie hygienrutiner

Grundnivå som gäller vid vård och behandling av samtliga vårdtagare, oavsett diagnos eller vårdform.

Se även Vårdhandboken: [Vårdhygien, infektioner och smittspridning \(Vardhandboken.se\)](http://Vardhygien.infektioner.och.smittspridning.Vardhandboken.se).

Basala hygienrutiner och klädregler

Basala hygienrutiner och klädregler anges i styrande dokument:

- [Basala hygienrutiner och klädregler för Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping \(Region Uppsala.se\)\(pdf\)](#).
- [Basala hygienrutiner och klädregler för Nära vård och hälsa och privata vårdcentraler \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).
- [Folktandvårdens hygienrutiner, FTV, \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).
- [Basala hygienrutiner och klädregler på operationsavdelning Akademiska sjukhuset och Lasarettet i Enköping, \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).
- [Basala hygienrutiner och klädregler för kommunal vård och omsorg, \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).

Hygienrutiner för vårdtagare och anhöriga

- [Vårdhygien: Patientinformation om hygienregler för patient och anhöriga, \(Akademiska.se\)](#).
- [Vårdhygien: Hygieninformation till boende och anhöriga \(Akademiska.se\)](#).

Städrutiner

Rutiner för städning och desinfektion av ytor inom Region Uppsala:

- [Intranätet: Lokalvård, \(Region Uppsala.se\)](#).
- [Städhandbok för Region Uppsala \(Region Uppsala.se\)](#).
- [Regelmässig städning, Region Uppsala.se \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).

Rutiner för städning och desinfektion för samtliga vårdförvaltningar:

Placering av vårdtagare samt ordinarie och utökade hygienrutiner – vårdhygieniska aspekter

DocPlus-ID: DocPlusSTYR-30532

Version: 1

Handlingstyp: Instruktion/Rutin

- [Städning och desinfektion av ytor – vårdhygieniska aspekter, \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).

Avfallshantering

Rutiner för hantering av avfall inom Region Uppsala:

- [Intranätet: Avfallshandböcker, \(Region Uppsala.se\)](#).

Rutiner för hantering av avfall inom kommunal vård:

- [Vårdhandboken: Avfall, farlig-översikt, \(Vardhandboken.se\)](#).

Tvätthantering

Rutiner för hantering av tvätt inom Region Uppsala:

- [Intranätet: Beställ tvätt och regler för textilier, \(Region Uppsala.se\)](#).
- [Elis \(Berendsen\): Hygienregler vid textilhantering inom vården, \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).
- [Elis \(Berendsen\): Smittförande textil, \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).

Rutiner för kommunal vård och omsorg:

- [Tvätthantering och tvättstuga i kommunal vård och omsorg i Uppsala län, \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).

Rutiner för avdelningskök och måltidshantering

Rutiner för avdelningskök och måltidshantering inom Region Uppsala:

- [Egenkontroll för avdelningskök på vårdavdelning - vårdavdelningar Akademiska sjukhuset samt Nära vård och hälsa Kronparken, \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).
- [Personcentrerade måltider på vårdavdelning, \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).

Rutiner för kommunal vård, se:

- [Livsmedelshygien-Översikt, \(Vardhandboken.se\)](#).

Hjälpmedel och utrustning

Bör vara vårdtagarbundna. Rengörs och desinfekteras innan användning av annan vårdtagare.

Åtgärder inför vistelse i gemensamma utrymmen eller transport

För att skydda medvårdtagare ska varje vårdtagare ha en god hygien och förberedas enligt nedan:

- Vårdtagaren ska ha rena och desinfekterade händer.
- Vårdtagarens sår, infarter etc. ska täckas med torrt förband.
- Före måltid är handhygien viktigt.
- Undvik självservering vid måltid.

Utökade hygienrutiner

De utökade hygienrutinerna är ett tillägg till ordinarie hygienrutiner och ska användas då risken för smittspridning är förhöjd. Det innebär att utökade hygienrutiner används vid förekomst eller misstanke om smittämnen som är särskilt smittsamma, sjukdomsframkallande (virulenta) eller svårbehandlade. För vissa smittämnen används utökade hygienrutiner endast om riskfaktorer inte kan åtgärdas.

För vägledning se rubrikerna [Riskfaktorer](#) och [Smittämnen](#) samt information i styrande dokument för respektive smittämne. I vissa fall gäller inte samtliga utökade hygienrutiner, vilket då anges i styrande dokument för aktuellt smittämne.

Gemensamma utrymmen, väntrum mm

På mottagningar och akutmottagning tas vårdtagaren direkt in på undersökningsrum och vårdas avskilt under besöket. Undvik att vårdtagaren delar hygienutrymme med andra vårdtagare och om det sker kan det krävas extra rengöring och desinfektion av kontaktytor.

Undvik att vårdtagaren vistas i gemensamma utrymmen, till exempel matsal, dagrum, väntrum på till exempel avdelningar, mottagningar och boenden.

Måltider

Mat och fika serveras på vårdrummet. Disk transporteras från vårdtagare direkt till diskmaskin, brickställ eller matvagn. Undvik handdisk.

Undersökning på annan enhet

Informera mottagande enhet om smittsamhet och hygienrutiner. Åtgärder inför transport:

- Ta ställning till tömning eller byte av urin-/stomi- och dränagepåse.
- Rengör och desinfektera tagytor på vårdtagarens hjälpmedel.

Placering av vårdtagare samt ordinarie och utökade hygienrutiner – vårdhygieniska aspekter

Sidan 10 av 14

DocPlus-ID: DocPlusSTYR-30532

Version: 1

Handlingstyp: Instruktion/Rutin

- Rengör, renbädda och desinfektera tagytor på säng inför transport.
- Rena kläder.
- Informera mottagande enhet om smittsamhet och hygienrutiner.

Fysioterapi och rehabilitering

Om detta behöver ske utanför vårdrummet ska det säkerställas att andra vårdtagare inte exponeras. Åtgärder som kan vara aktuella:

- Tillse att riskfaktorer är åtgärdade.
- Tillse vårdtagarens handhygien.
- Rengöring och desinfektion av ytor och utrustning.
- Ledsagare för tillsyn.

Kontakta Vårdhygien för stöd vid osäkerhet.

Tvätt

Rumsbunden vit tvättsäck i säckhållare.

Tvätt som är kraftigt förorenad med kroppsvätskor hanteras som smittförande. Tvätten läggs i en vattenlöslig plastsäck som sedan stoppas i gul tvättsäck. För Region Uppsala se [Berendsen: smittförande textil, \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).

För kommunal vård och omsorg, se dokument [Tvätthantering och tvättstuga i kommunal vård och omsorg i Uppsala län, \(Region Uppsala.se\) \(pdf\)](#).

Avfall

Rumsbunden avfallssäck i säckhållare. urinuppsamlingspåse, stomipåse och blöjor läggs i separat soppåse som tillsluts innan den kastas i avfallssäck.

Besökare

Besökare informeras om att tillämpa god handhygien. Besökare vistas inte i gemensamma utrymmen på vårdenheten.

Utskrivning och transport

Underrätta mottagande enhet om smittsamhet och hygienrutiner. Se även åtgärder inför transport under [Undersökning på annan enhet](#).

Dokumenthistorik

Författare:

Placering av vårdtagare samt ordinarie och utökade hygienrutiner – vårdhygieniska aspekter

Sidan 11 av 14

DocPlus-ID: DocPlusSTYR-30532

Version: 1

Handlingstyp: Instruktion/Rutin

Vårdhygien: Oskar Sjögren, Fredrik Idving, Jakob Morén.

Datum:

2023-02-02 Nytt dokument.

2023-06-13 Anna Gustafsson. Lagat trasiga länkar.

2023-06-26 Emma Leijonqvist. Tillgänglighetsanpassat dokument.

Bilaga 1: Behov av enkelrum med eget hygienutrymme utifrån riskfaktorer och smittämnen

Placering av vårdtagare samt ordinarie och utökade hygienrutiner – vårdhygieniska aspekter Sidan 13 av 14

DocPlus-ID: DocPlusSTYR-30532

Version: 1

Handlingstyp: Instruktion/Rutin

**INGA RISKFAKTORER ELLER
KÄNDA SMITTÄMNEN**

RISKFÄKTORER

- Kognitiv svikt med försämrad personlig hygien
- Avförings- eller urininkontinens
- KAD
- Bukdränage, stomi eller PEG
- Hudskador, så som:
 - Kroniska omläggings-krävande sår
 - Sårinfektion
 - Utbredda eksem
- Tracheostoma
- Kraftig hosta och nysningar

SMITTÄMNEN

- MRSA: bärarskap/infektion
- VRE: bärarskap/infektion
- Karbapenemresistent bakterie, aktuellt odlingspositiv:
 - Enterobacteriaceae
 - Acinetobacter baumannii
 - Pseudomonas aeruginosa
- Screening av MRB efter utlandsvård
- Luftvägsinfektioner
- Misstänkt magsjuka: diarré och/eller kräkningar
- Virusorsakad magsjuka
- Bakterieorsakad magsjuka
- Clostridium difficile: pågående infektion
- ESBL-CARBA/karbapenemas-bildande Enterobacteriaceae: bärarskap/infektion
- Misstänkt luftburen smitta: blåsor/hudutslag och feber av okänd orsak
- Luftburen smitta*:
 - Vattkoppor
 - Mässling
 - Tuberkulos
- Grupp A streptokocker: pågående infektion OCH vård inom VO Kvinnosjukvård

**KAN RISKFAKTORER
ÅTGÄRDAS?**

JA

NEJ

Ej behov av enkelrum

Behov av enkelrum med egen WC
**Kräver särskilt isoleringsrum för luftburen smitta*